

БЕГИЙЛАНЫ АБДУЛЛАХХА - 70 ЖЫЛ

Нюр

2020

ISSN 0207 – 6543

6+

**Жолум да - жангы,
Жазым да жангы,
Назмум да - жангы -
Къууандым анга!**

АБДУЛЛАХ БЕГИЕВ

КЕЗИУ

Багъалы окъуучу! «Нюрню» бу саны халкъыбызны деменгили уланы, ёкюлю, уллу поэти **БЕГИЙЛАНЫ АБДУЛЛАХ** туугъанлы 70 жыл толгъанына аталып чыгъады.

Сабийликден башлап, бюгюннге дери уллу поэтибиз миллети-не кертичи бола, хар айтхан сёзю, назмусу, кёчюрмелери жашау жолубузда жол нёгерлик этгенлей келеди.

Аны дуня бла бир назму жыйымдыгъы, Кязим хажини чыгъармачылыкъ эм инсан жолун ачалгъаны къарачай-малкъар халкъ-гъа энчи китапла этип, битеу Тюрк дунясына таныш эталгъаны, Семенланы Исмаил жырчыны, татар халкъны эпосу «Идегейни» бизге ачханы, Ясавийни, Хаямны, Джамийни бай тиллерин кёргюз-талгъаны сейир хычыуунду.

Сиз барыгъыз да «Нюр» журналны бетлеринде кёрюп къууана-сыз, закий назмучу Александр Сергеевич Пушкинни Абдуллах, Ёз тилибизде сёлешдирип, жюреклерибизге жуукъ этгенине.

Журналны бир санын саулай да Пушкинни жомакъларына берип, ал сёзюнде Къули Къайсынны:

«Не ючюн сюебиз тауланы, башыбызны ёрге кётюртедиле да, андан. Пушкинни да аны ючюн сюебиз, ол да, тауча, эсибизни, сёзюбюзню, сезимибизни ёрге, бийикге кётюреди да», – дегени бла.

Бегийланы Абдуллахны адабиятыбызгъа жангы сёзю, кертичилиги бла келген жаш поэт келгенин да бек биринчи Къули Къайсын эслеп къойгъан эди.

Абдуллахны «Минги тау» журналыбызда ишлеген жылларын кёп адам энтта да сагъыннганлай турадыла. Ол къайда, къалайда урунса да, ишин суйгени бла тегерегиндегилени талпындыра, игиликге, адамлыкъгъа, сёз, оюм чемерлигине жан-къан бергенча эталады.

Абдуллах бюгюнлюкде «Нюр» журналны бетлеринден сизни, сабийле, Ана тилни теренлигине, Ата журтну сыйлылыгъына юй-рете, аны юсюнден сиз – ёсюп келген тёлю, билирге тийишли кёп затны черте келеди. Хар жазгъан тизгини да анга шагъатлыкъ эте.

Нарт таурухла, халкъ жомакъла, сейирлик кёчюрмеле, поэтни сизге деп жазгъан жазтил назмулары да сакълайдыла сизни алда.

Андан сора да Бегий улу гитче классланы окъуучуларына Ана тил бла адабият китапны хазырлап, тынгылы этгенди.

Сабийле, сизни ичигизден да Абдуллахча уланла чыгъарла-миллетни чынтты ёкюлю бола билликле деп, умут этебиз.

САБАНЧЫЛАНЫ Арипа,
журналны баш редактору.

АБДУЛЛАХ БЕГИЕВ

ИГИЛИКГЕ ИЙНАНЫ

АБДУЛЛАХ БЕГИЕВ

СЛОВО

Абдуллах
Бегий улу

ДЕТ

Туугъан поэзиябызда ёз сёзюн айталгъан

Бегийланы Абдуллах малкъар басмада он жыл мындан алгъа чыгъа башлагъанды, биринчи китабы уа бусагъатда, 1979 жылда, басмаланганды. Ол шарт аны ёз жазыучулукъ ишине болмагъанча къаты, сакъ къарагъанына шагъатды. Чынтты фахмулу, керти, эсли жазыучу кесин алай жюрютюрге да керекди.

Абдуллахны биринчи китабы окъуна аны малкъар тилни бек иги назмучуларыны тизгинине къошханды. Аны алайлыгъына аз да ишеклик жокъду. Алай зат а бек аз болады, аллай жетишим къайсы халкъда да алай кёп насыплыны къолундан келмейди. Малкъар поэзияда бу арт жыйырма жылны ичинде Бегийланы Абдуллахха дери алай келген жаланда Бабаланы Ибрахим болгъанды, аны ызындан мен Абдуллахны айтама, мен бек суйген малкъар поэтледен бирин. Аны назмулары, терен магъаналылыкълары, жютюлюклери, халаллыкълары бла бирге, тауушлукъ формалары бла, уллу сезим кючлери бла, кертиликлери бла, энчи сыфат къурау даражалары бла айырмалыдыла. Жаш поэт, бир кишини да къатламай, бийик да, таза да лирикалы китап жазгъанды. Кесини энчи поэзия дуниясы болгъанын кёргюзтгенди, туугъан поэзиябызда ёз сёзюн айталгъанды. Ол а поэтге насыпды.

Бу ашыгъыш тизгинлени мен уллу кёлум кётюрюлюп жазама, нек дегенде, бизни туугъан малкъар поэзиябызгъа бек кёп игилик этерик, бир кишиге да ушамагъан, уллу поэт келгенди.

Мен Бегийланы Абдуллахны поэзиясын бек къаты суйгеним себепли, чыгъармачылыкъ иши да тирликли, насыплы болурун сюеме.

КЪУЛИ Къайсын, 1979 жыл

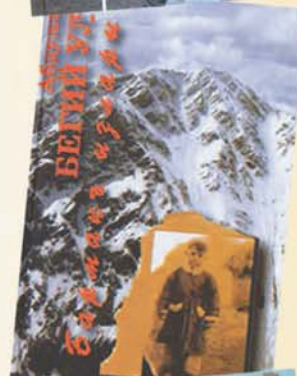
Мен Бегийланы Абдуллахны къол жазма китабы бла иги шагъырейме. Назмуларын башхала къатыш жыйымдыкълада да окъуй тургъанма. Жаш поэтлени арасында бек фахмулулары, баям, Абдуллахды.

БАБАЛАНЫ Ибрахим, 1978 жыл

Абдуллах миллет маданиятыбызны кёп жанын ачхан фахмулу къулукъчуларыбыздан бириди. Ол назмучуду, фольклор эм адабият тарыхчыбызды, публицистди, тилманчды, адабият кесаматчыбызды. Аланы хар биринде да энчи, биринчи жол ызлагъанладанды.

ОРУСБИЙЛАНЫ Фатима, 2009 жыл

СУРАТДА: Лашкута элни орта школунда тубешиу.

САБИЙЛИГИМИ АКЪ СУРАТЫ

Къар шош жауа тургъанда,
Бары да кёз туурамда...

Тар арбазыбыз тауда
Терен къардан толуп
Чыгыучу эди тангнга,
Дуния уа – акъ булут.
Мен –
къарап терезеден,
Къар да тегерек бура,
Шош къона тереклеге,
Сагъышларым акъ бола...

Къышха тенг болуп,
акъдан,
Къочхар тонун кийип,
Къар кюрей эди Аппам,
Къой къыркъгъан кибики.

Эсгердим:
Къыргъызстанда,

Къарча акъ атларыбыз,
Къарча улакларыбыз, –
Кёзлери бир уллула –
Дум къарала, мылыла –
Бары да кёз туурамда,
Къар шош жауа тургъанда.

Энди къарт Аппам да жокъ,

Ол залим атла да жокъ,
Аллай къар да,
танг да жокъ.
Зауукъ улакъла да жокъ.

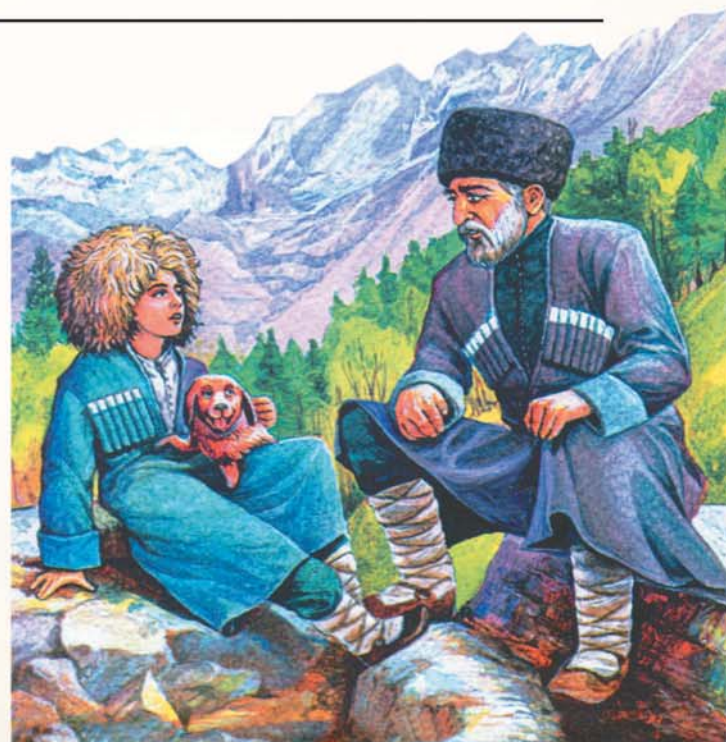
Къар жаугъан сайын Аппам
Къар кюрей туруп,
акъдан
Къарча – улакларыбыз,
Къарча – акъ атларыбыз,
Уллу,
мылы кёзле,
Тонлу, жылы сёзле –
Бары да кёз туурамда,
Къар шош жауа тургъанда.

Аппанг айтхан акъ сёзле...

«...Кюнлени биринде Къозу, жашын аллына чакъырып, былай айтады: «Балам, Аллахха шукур, киши болдунг, энди кеси юйюрюнгю кечиндир да, ариу жашау эт, Абдуллах а бизге къарасын». Ол заманда беш-алты жыл бола болурму эди Абдуллахха?! Мыстафа айтады: «Да, ата, ол сизге къалай къараяллыкъды, аягъына чурукъ кие билмеген сабий?» «Аны ючюн сен жарсыма, – дейди атасы Къозу, – ол къарагъан бизге жетерикди».

Ол кюнден башлап, Абдуллах къарт атасыны жанындан кетмей, хар айтханын этерге кюрешип, аппасын къууандырып жүрюгенди. Биргесине чалгъы чалгъанды, къой кютгенди, бичен

ташыгъанды, отун жаргъанды, ийнек саугъанды... Аппасы, куртмусу тауусулмагъан огъурлу къарт, хар кеси билген ишни, адетни, төрени, къылыкъны туудугъуна юйретип тургъанды.

«Аллах адамланы бирча жаратханды. Аман адам жокъду. Сёзчю, тилчи, кёзбау, зар адамла уа бек кёпдюле. Керти эр киши ётюрюк айтмаз, зарлыкъ этмез, кёзбаулукъ этмез, харам ниет тутмаз, жаратмагъан затын бетине ачыкъ айтыр, ызындан къара сабан сюрмез, игини игилигин кётюрюр, ёсдюрюр, айнытыр, болушур. Терсни

терслигин кетерир ючюн болушлукъ эт, къарыусуз кёрсенг, кесинге жарсыгъанлай, анга да жарсы. Сен биреуню билимин ёсдюрюрге билеклик эте эсенг, сен дуняда илмуну ёсдюрюрге билеклик этесе...» Къозу туудугъу Абдуллахны ма алай юйретгенди.

Къозуну акъыл сёзлери зырафына кетмегендиле. Абдуллах кюн сайын да алагъа кертичи болургъа итингенлей келеди, ала аны къанына, жанына синггендиле.

Кёп сыныкълыкъла кёргюзте, абызырата, апчыта, къыйнай келселе да, Абдуллах аппасыны сёзюнден шашмагъанды, шашарыкъ да болмаз. Фахмулу адам – ол бош турмайды.

Юч-тёрт сагъатдан сора солуу болмай ишлейди, фахмусун айнытады, хапарын а халкъ эшитеди.

Абдуллах бир этген ишин, айтхан сёзюм не ахча алама, не даража табам деп, неда атымы айтдырама деп кюрешмейди. Аланы хар бири да миллетни къадары бла, аны тюзелмеген къыйын жашауу бла терен байламлыдыла. Хар заманда иги къууумда, дуня былай турмаз, кёк да бир ачылыр, селпиле да бир кюн бир чачылырла деп, тохтаусуз ишин бардырады.

Андан сора да Абдуллахны бу тазалыгъын жаны да, къаны да миллет бла, туугъан жери бла, аны от жагъасы бла бир болгъанын кёрюп, билип, сезип тургъан жашларыбыз, аны кёрмегенча, сезмегенча этип тургъанла – ала, бек алгъа, къуру Абдуллахдан угъай, кеслерини миллетлеринден, аталарындан, аналарындан, ёз сабийлеринден да кенгде къаладыла. Ата журт къайдан, неден башланнганыны юсюнден шо орус жырны окъуна эслерине бир алсала, тюз болур эди.

Багъалы Абдуллах! Бюгюн сени туугъан кюнюнг бла къызыу алгъыш этерге керек эдик. Алай сен халкъынгы къадары бла терен байламлы болгъанынг себепли, ол чекден бир жанына чыгъып, жашауунгу бир къауум жорукъларын ачыкъладыкъ. Ёмюрюнг узакъ болсун, саулугъунг бек болсун, фахмунг дуняны жарытсын.

Миллетинг насыплы, саулукълу, иш кёллю жигитлей, бюгюлмей, тау къушлай турсун. Харам байлыкъ, харам ахча кенг болсун, халал къыйыныбызда берекет болсун.

Хар заманда Аппанг айтхан акъ сёзле жол нёгеринг болсунла.

Маммеланы Абу бла Мырзаланы Мухажир. Жемталачы къартланы атындан 1995 жыл.

«Тюр» журналны редакциясына Москва шахардан келген бир къагъыт

Ётген ёмюрню токъсанынчы жылларында, жашау турмушла бузулуп, къыралыбызны кёп илишанлары жокъну орунунда болгъан заманлада школда окъугъан чагъым эди. Ол кезиуде ана тил бла литература дерслеге бек сыйюп жюрюгенме. Нек?.. Мен юйде атам, анам бла хар кюнде сёлешген тил, Кязимни, Къайсынны, Шахмырзаны, Отарланы Омарны тили болуп, аланы бийик назму тизгинлери уа къушкъанат эте, битеу дуняны кёрпюзталгъандыла. Къалай сейир эди ол бизге, аланы тиллери бла ачылып келген, башха тилледе жазгъан шайырланы чыгъармалары уа – бютюнда.

Къайсынны, Чегемни суйдюргени, ызы бла уа Лермонтовну, Пушкинни, Байронну бизни тилибиз бла сёлешгенлери.

Адамлыкъ, Ата журтуна суймеклик, адет, төре – была бары да сени, жаланда сени миллетинги ышанлары болуп тургъанлай, битеу да жер жюзюню ышанлары болгъаны. Ким биледи, ма тюз ол заманда, ол ана тилни дерслери болмасала, Къайсын, Кязим болмасала, бююнню жашауда бола тургъан затлагъа кез къарамыбыз къалай болур эди?..

Бармыдыла бююн аллай поэгле?

Аздыла. Бек аз. Болсада, Бегийланы Абдуллах аллайладанды. Сабийлени къууандыралгъан.

Аны кеси назмулары терен сагъыш этдиредиле. Жюрекни къозгъайдыла. Миллетим, жерим, жууугъум-ахлум... Абдул-

лах бу сорууланы барына да береди жууап. Толу жууап.

Аны чыгъармалары жаланда бизни адабиятны угъай да, битеу тюрк дуняны байлыгъыды. Тюркде да иги танийдыла поэтни. Танийдыла, намыс-сый да бердиле.

Жаланда Кязимни дин назмуларын жыйгъан жыйымдыгъы, ызы бла уа, тас болуп тургъан тизгинлерин минчакъ-минчакъ жыйып, миллетине саугъа эталгъаны. Аны кёчюрмелери уа! Кёп болмагъанлай «Нюр» журналны бетлеринде, Абдуллах кёчюрюп, Пушкинни жомакъларын окъугъанма. Ийнансагъыз, аллай бир къууанганма! Бай тил, шатык тил. Пушкин жаланда бизни тилдеди аллай ариу.

«Сказка о царе Салтане...»

Грусть-тоска меня съедает;
Чудо чудное завестъ
Мне б хотелось. Где-то есть
Ель в лесу, под елью белка.

«Да, андан мудахма мен –
Барды бир Аллах билген,
Бир жерде бир терекчик,
Тюбюнде уа – эрленчик.
Эрленчик жырла айта,
Чертлеуюкчюкле арта,
Чертлеуюкчюкле бары –
Алтындан тышчыкълары,
Ичлери – инжи бюртюк,
Да болурмуду керти?
Ол мени болса, – деди, –
Бек къуунырыкъ эдим!»

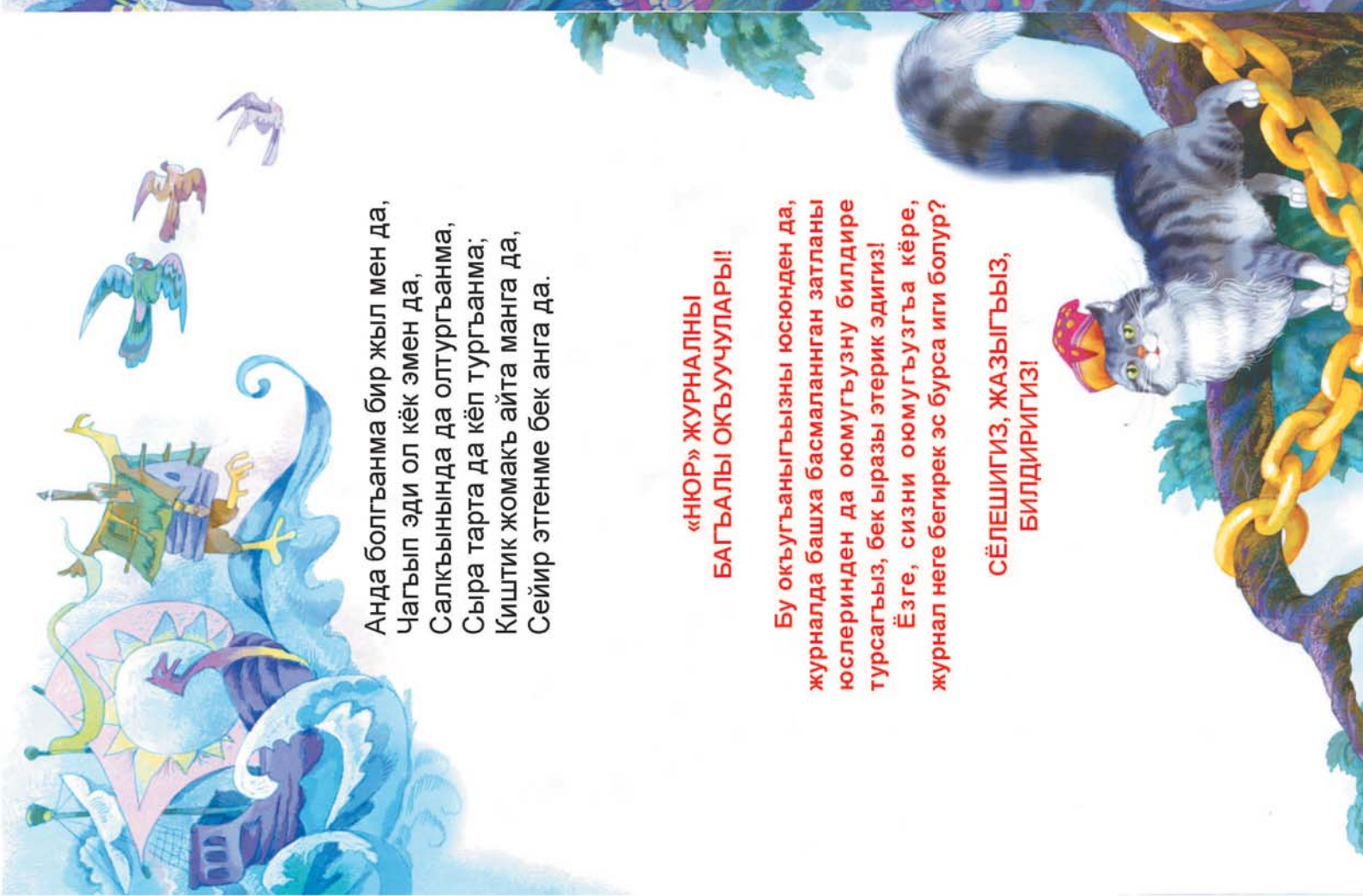
Кёремисиз бизни ана тилибизде Пушкинни?!

Да сора Пушкинни окъугъан таулучукъ, уллу жаш болса, кетерикмиди терсине, шашарыкъмыды жолдан? Угъай! Тюзюн сайларыкъды. Кертиликни излерикди. Хау, ол къыйынды – кертини излеген, тюзлюкге ийнанган. Абдуллах да, Пушкин да аллайладыла.

УЛБАШЛАНЫ АЛИМ,

МГУ-ну аспиранты. Москва шахар.

Суратда: Нальчикни 9-чу школуну окъуучуларыны Бегийланы Абдуллах бла тюбешиулерни.

Анда болганма бир жыл мен да,
Чагып эди ол кёк эмен да,
Салкынында да олтурганма,
Сыра тарта да кёп турганма;
Киштик жомакъ айта манга да,
Сейир этгенме бек анга да.

«НЮР» ЖУРНАЛНЫ БАГЪАЛЫ ОКЪУУЧУЛАРЫ!

Бу окъугъаныгъызны юсюнден да,
журналда башха басмаланган затланы
юслеринден да оюмугъузну билдире
турсагъыз, бек ыразы этерик эдигиз!

Ёзге, сизни оюмугъузгъа кёре,
журнал неге бегирек эс бурса иги болур?

СЁЛЕШИГИЗ, ЖАЗЫГЪЫЗ,
БИЛДИРИГИЗ!

«Шуёрум, да бек омакъ
Айтылса да, бу жомакъ
Ётюрюкдю!» – дерсиз. Хоу.
Эслиге уа дерсди бу.

Александр ПУШКЫН

А.С. ЭДУШКОВ

ТЕНГИЗ ЖАГЪАСЫНДА БИР КЁЙК ЭМЕН

(С Лукморья дуб земляны)

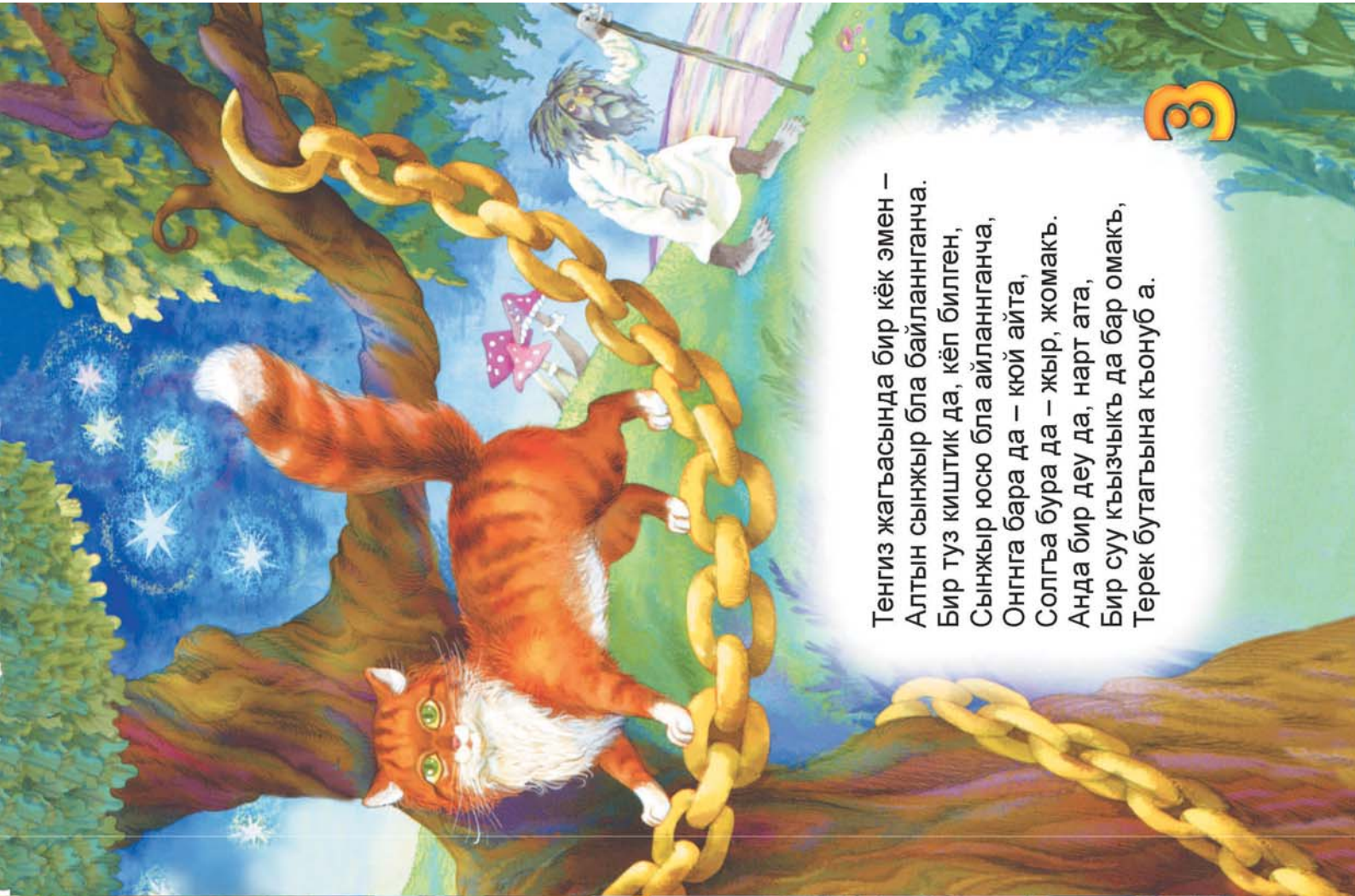
БЕГИЙПАНЫ Абдуллах
кёчюргенди

2

Анда бир кёк бёрю ызы да,
Бир кыалада патчах кылызы да,
Жортады бир Обур Кыатын да,
Агъач сибиртиге кыатыб а.
Анда Кашей, кыызганыч бий, зарды;
Анда орус кван... Русь деп барды!

2

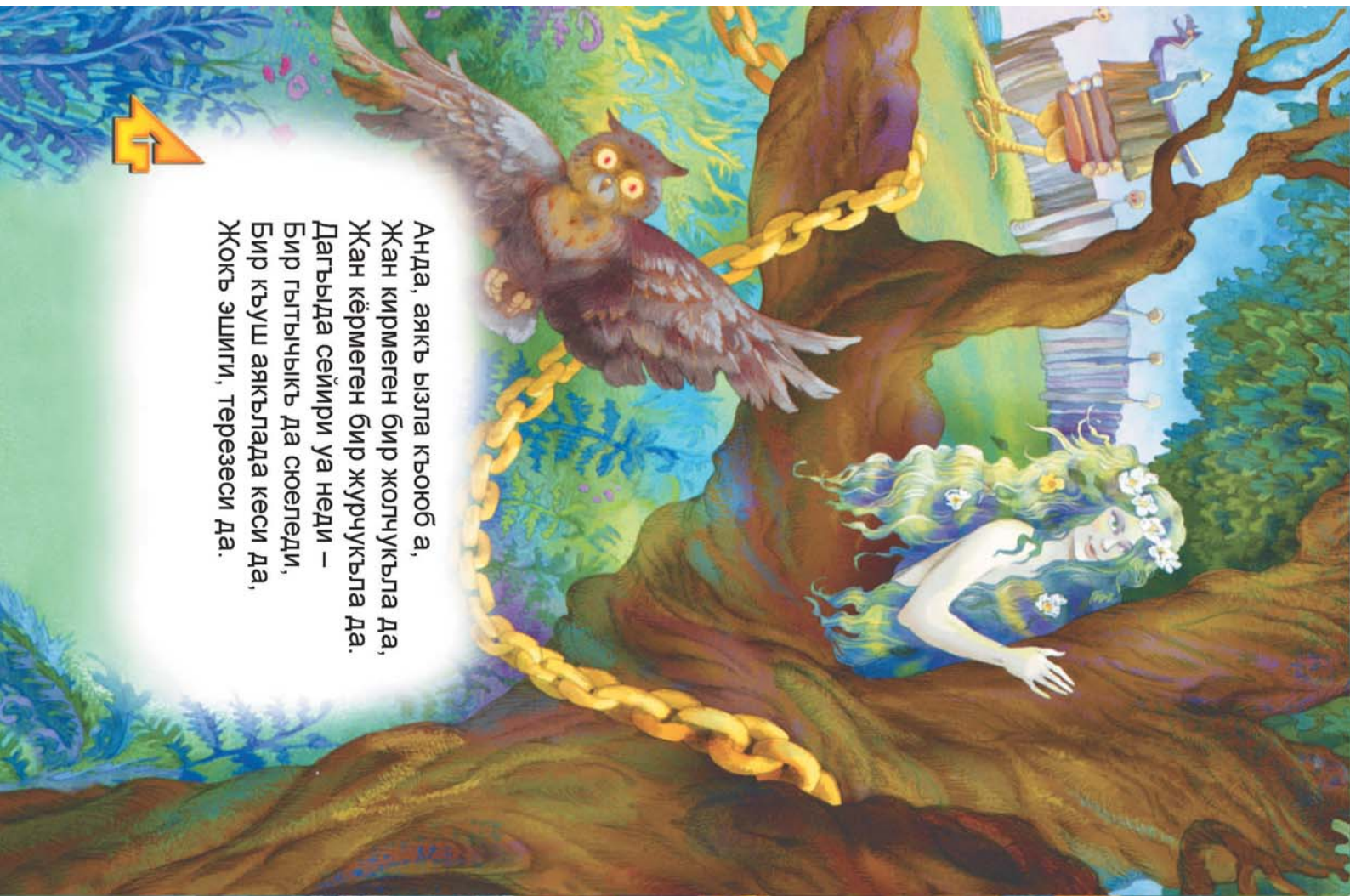
Тенгиз жагасында бир кёк эмен –
Алтын сынжыр бла байланганча.
Бир туз киштик да, кёп билген,
Сынжыр юсю бла айланганча,
Онгга бара да – кой айта,
Солгъа бура да – жыр, жомакъ.
Анда бир деу да, нарт ата,
Бир суу къызчыкъ да бар омакъ,
Терек бутагына кьонуб а.

3

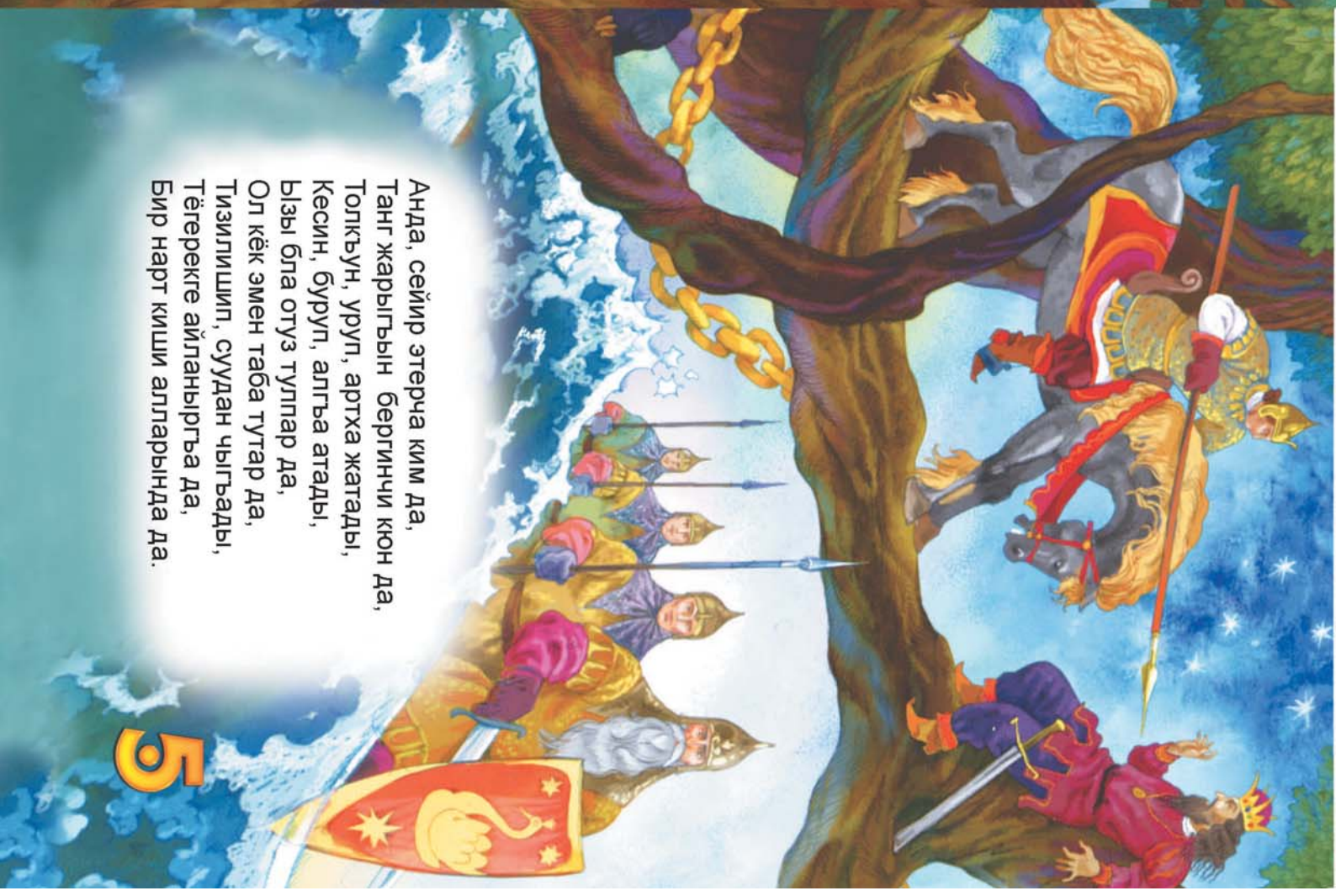
Анда бир бий улу, жетип,
Кюйсюз ханны жесир этеди.
Бир нарт, къара жинни жегип,
Кеси кесин безиретеди.
Ол жин да кёклени къачып,
Ол нарт да ызындан учуп,
Жинни сакъалындан алыб'а,
Халкы да сейирге къалыб'а.

6

Анда, аякъ ызла кыюуб а,
Жан кирмеген бир жолчуккыла да,
Жан кёрмеген бир журчуккыла да.
Дагыда сейири уа неди –
Бир гытычыккы да сюеледи,
Бир кыуш аякылада кеси да,
Жокъ эшиги, Терезеси да.

4

Анда, сейир этерча ким да,
Танг жарыгтын бергинчи кон да,
Толкыун, урул, артха жатады,
Кесин, бурул, алгга атады,
Ызы бла отуз тулпар да,
Ол кёк эмен таба тутар да,
Тизигишип, суудан чыгырады,
Тегерекке айланыргы да,
Бир нарт киши агларында да.

5

Евгений Евтушенко
бла тубешиу.
Нальчик шахар.

БЕГИЯНЫ Абдуллах

ИЙНАНЫУ

Бал батман туююлдю
Жашауну сыры:
Жолунгу тубейди
Ауушу, кыры.
Бир – ётюп кетерсе
Къутургъан суудан,
Бир – къурлай жетерсе
Юйюнге уудан.
Болма кюл, кесеу да,
Энтта да атып,
Къыйынлыкъ келсе уа,
Бол бютюн къаты!
Ачыуну унут да,
Башынгы солут.
Хар ахшы умут да
Бармайды толуп.
Себилген урлукъ да
Чыкъмайды саулай,
Къуу болгъан турукъча,
Турма сен сарнай!
Тёз, къая тёзгенча
От боранлагъа.
Тёз, ана тёзгенча
Жокъ болгъанлагъа.
Сер былай айтды деп,
Кетме ёнгелеп,

Жулдузум батды деп,
Къалма тюнгиюп.
Къарт аппам Къозу да,
Тауладан кенге
Кёп жылы озду да,
Сынады кемлик.
Кёраллыкъ туююлме
Демеди жерин, –
Жашады тюнгиюлмей, –
Сау къайтды бери!
Тёз! Жашау алайды,
Кетме ажашып.
Бюгюн да сакълайды
Къарт ана жашын.
Чагъарын сакълайды
Кёгетсиз терек.
Чыгъарла Кюн, Ай да –
Ийнаныу керек!
Къарангы кече да
Жулдузсуз болмаз.
Кюн, батхан этсе да,
Чыкъмай а къалмаз.
Бири кёрмесе да –
Башхасы кёрюр,
Бюгюн келмеген да –
Тамбла келир...

ЛАЙПАНЛАНЫ Билал

Жаша, Абдуллах, сен барса да, кёлюбюз токъду, ырахатды...

«Аллахдан тилесенг, кёп тиле», – дейдиле. Билмейме, кимни тилеги къабыл болгъанды – Кязимними, Къайсыннымы – алай а, Кязим ташын салгъан, Къайсын отун къабындыргъан тау шайырны от жагъасын сууутмай, жукълатмай тургъан фахмуланы бири Абдуллахды. Бютеудуния даражагъа чыкъгъан малкъар поэзияда жангы сёз айталгъан бек кыйынды, Бегий улу уа айталгъанды – аны ючюн къагъадыла къарс Абдуллахха Москвада, Къазанда, Анкарада да. Абдуллахны суратлау сёзю, тау сыфатын тас этмегенлей, кырал-журттил чекледен ётгенди – къайсы жерни адамы окъуса да, багъалатырча болгъанды. Ол а – фахмуну уллулугъун кёргюзтген ёлчемди.

Бегий улу кесини «Бармакъ ызларым» деген китабында бизни поэзияны жетишимлерин, кемликлерин да алай уста кёргюзтгенди – неге сейирсинирге да билмей къаласа: тилибизни байлыгынамы, Абдуллахны фахмусунамы?

Кязимни, Къайсынны, Баба улу Ибрахимни, Ёлмезланы Мурадинни жазгъанларына тилманч керек туююлду деп тургъанма. Алай а керек кёре эдим: Абдуллах аланы жети къатлы сёз-

Суратда 1-чи тизгинде: Чомаланы Маджит, Ёзденланы Сапар, таулу эгешчигибизни атын унутханма, Аппаланы Билял (ВЛК);

2-чи тизгинде: Геккиланы Магомёт, Рая бла Абдуллах (ВЛК), Ёлмезланы Мурадин, Кёчмезланы Маджир, Лайпанланы Билал. Москва шахар.

лерини биз эслемей тургъан къатларын ачханды, кёргюзталгъанды. Илму жаны бла атлары айтылгъан алимле да хайран болуп къалгъандыла: ала да эслеялмагъан затла ачылгъандыла Абдуллахны тинтиулеринде.

Бегий улуну фахмусу редакторлукъ ишде артыкъда белгили болгъанды. «Минги Тау» журналны Абдуллах алай бийик даражагъа чыгъаргъан эди – ай, Къайсын сау болуб а бир кёрсе эди аны. Къарачай-Малкъар халкъны тарыхын да, культурасын да сыйындыралгъан эди, жыялгъан эди ол журналны артыкъ къалын болмагъан китабына. Дудаланы Махмут да, Семенланы Сымайыл да, Мызыланы Исмайыл да – жаннетли болсунла – Абдуллахны кючю бла жангыдан жашаугъа келгендиле. Жангыз ала да туююл.

Абдуллахны «Минги Таудан» къагъып тургъан къонгуроуу бизни халкъны тарых эсин, миллет ангын уягъанды, «Минги Таудан» къарап, улуй тургъан бёрюсю, бизни къадарыбызгъа битеу тюрк дуняны сагъайтханды. «Биз кимбиз, къайданбыз, къайрыбыз?» – бу соруулагъа сагъышландыргъанды Абдуллах бизни. Бегий улуну «Минги Тау» журналны редакторлукъ къуллугъундан кетергенлери – миллет ангыбызны-эсибизни тунчукъдурур ючюн этилген бир осал ишди. Алай болса да, Абдуллах эркин сёзюн халкъына айтыр мадар табар. «Иги сёзню бичакъ кесмез». «Тюзлюк тюзде къалмаз». Халкъыбыз жазыуун кеси жазар. Быллай таукеллик Бегий улудан келеди.

Поэт бла ушакъ

Мен Бегийланы Абдуллахны бек эрт-теден таныйма. Ол мени бла бир элде ёсгенди, бир школгъа жюригенбиз, устазларыбыз да бир эдиле. Поэт Абдуллах Бегий бла уа 1968 жылда, 6-чы классда окъуй тургъан заманымда шагъырей болгъан эдим. Кюнлени бир кюнюнде Абдуллахны эгечи Азинат классда манга бир школ дефтер узатды да, бизни Абдуллахны назмуларыдыла дегенни айтды. Ма андан берисинде поэтни хар назмусун, хар чыгъармасын суйюп окъуйма. Бир тюрюлю жумуш бла Абдуллахха тюберге тюшсе, ол жумушдан тышында ушагъыбыз кепге созулады, айырыллыгъым келмей, алай а ишлей тургъан адамны заманын кеп алыргъа болмай, кетерге ашыгъама. Бюгюн мен сизге Абдуллах бла ушакъларымдан бир къауумун эшитидирирге сюеме.

– Абдуллах, сени табийгъатны юсюнден жазылгъан назмуларынгы кёбюсю къышны суратлайдыла. Ол не себепденди? – деп сорама бирде.

– Табийгъатны юсюнден жазылгъан назмуланы бек суйюп окъуучума, бютюнда аллай назмула адамны ич сезимин ачыкъласала. Орус поэтлини, сёз ючюн, Фетни, Тютчевни, Пушкинни назмуларын бек жаратама. Менде тюсюнлей табийгъатны юсюнден назмула керти си бла да кеп туююдюле. Алай къышны мен бек сюеме. Хар зат да табийгъатды. Табийгъат деген да неди? Адамны къарны юсю бламы, къышны юсю бламы адамны ич дунясын билдирсем а, ол да табийгъатды.

– Абдуллах, сен бюгюнлюкде кесинг аппаса. Туудукъларынг, жашларынг. Ала бла сени ортангда аппанг бла сени ортангда болгъанча къаты байламлыкъ, ангылашыныулукъ бармыды?

– Тёлю бла арамда чюйрелик кёрмейме. Ангылап жашайбыз бир бирни.

– Аппангдан сен не затха юйренгенсе, къаллай дерс алгъанса? Сен назмуларынгда кимден да бек аппангы кеп сагъынаса.

– Уллу кертилиги болгъан, тюзлюгю болгъан, болмагъанча ариу адам эди мени аппам. Акъ сакъаллы, кёк кёзлю, жюз жылдан атлагъанда да субай. Мен аны къатында бир заманда сууукъ болмагъанма. Жылытханлай туруучу эди мени аппам. Ол мени ишлерге юйретгенди. Мени аппам кеси ёмюрюнде бир адамны не сёз бла, не иш бла ачитмагъанды. Аны бек уллу насыпха санай эди. Къарт атамдан алгъан дерслерим: къызгъанчны кёрюп болмайма, эки бетлини кёрюп болмайма, эринчекни кёрюп болмайма. Этген ишинги тынгылы этерге керексе, тырмашыргъа керексе. Аппаны дерслери олду. Жаш төлюге айтыргъа суйгеним а: «Къайда да бек алгъа атангы сыйын, къарт аппангы сыйын кёрюрге сюе эсенг, сенде юзюлюп къалмасын ахшы адетлерибизни сынжыры, бек аман сен болуп чыкъма».

Бегийланы Абдуллахны 70-жыллыгъы бла алгъышлайма, мындан арысында да бизни жангы чыгъармалары бла, насийхат сёзлери бла къууандыра турлугъуна ийнанама.

Огъары Жемталаны орта школуну малкъар тил бла адабиятдан устазы ЧОЧАЙЛАНЫ Зухура.

БЕГИЙЛАНЫ Абдуллах

НЮРЛЮ ЖАШЧЫКЪ

Шахарда, уллу юйде,
Бир гитче жашчыкъ жашайды,
Бир гиртчи затчыкъ кеси да, –
Тюз урчукъ башха ушайды
Оюну, халы – неси да!
Жашчыкъны аты – Кязимди.

Халкъ суйген Кязимча бол деп,
Жыр, жомакъ, назмуча бол деп,
Къууанчдан келюн алалмай,
Тёреге тэзюп балалмай,
Атасымы атагъанды?
Аппасымы атагъанды?..

Юч жылдан а атлагъанды
Бу жашчыкъ.
«Бар, ойна!» – десенг, – бир
Жууашчыкъ.
«Бир тохта!» – десенг а, –
Сиркиучюк,
Аз да къатылсанг а –
Сирнекчик...

Арбазда – нюрлю жашчыкъ,
Ауазы тюрлю жашчыкъ.

Кёрчюгюз, угъай, нечикди:
– Балачыкъ, атынг къалайды? –
деп сорсанг:
– Кязим Мёчю! – деп.
Къарт сейир этип къарайды...

Ким сорса да – иши олду -
Чам этген ингир-эрттен да.
– Да, Кязимча киши бол! – деп,
Къарт аппа алгъыш этгенди.

«Къарт аппа алгъыш этгенди!
Къарт аппа алгъыш этгенди!..» –
Деп, ойнап чабып кетгенди.
Оюну тюрлю жашчыкъ,
Оюму нюрлю жашчыкъ.

Отха кёмюп, Келля,
Бир кьош кьалач этчи!
Озгъан кюнюм, кел да,
Мени алып кетчи!
«Къызыл Фук» деп, Ата,
Бир нарт жомакъ айтчы,
Учар кибик ат да
Кече кёзю – Айча.
Урушчу бир, анам,
Сабийлигимдеча...
«Да бармыды, балам,
Сенден игим! – дечи.
Жашынгма да, атам,
Сенден келген жолма.
Къаты сёзле айтма,
Артыкъ хыны болма!
Кёлюм кёкден кенгди,
Аман эсем – кечме!..
Сабий чагъым, кел да,
Артха алып кетчи!

Ежемесячный
литературно-художественный
журнал для детей

«НЮР» («Свет») № 11–2020 г.

Выходит
с января 1982 года
На балкарском языке

Учредитель:
Государственное
казённое учреждение
Кабардино-Балкарской
Республики «КБР–Медиа»

И.о. главного редактора
А. А. САБАНЧИЕВА

Редколлегия:

Л. АХАЕВА
А. БЕГНЕВ
М. БЕШПАЕВ
Т. БИТТИРОВА
Ж. ГУЗЕЕВ
А. МИШАЕВА
М. ОЛЬМЕЗОВ

Оформление
И. АККИЗОВОЙ

Компьютерный набор и вёрстка
А. МИЗНЕВОЙ

Журнал зарегистрирован
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по
Кабардино-Балкарской Республике
Per. ПИ № ТУ07-00124 от
11.01.2018 г.

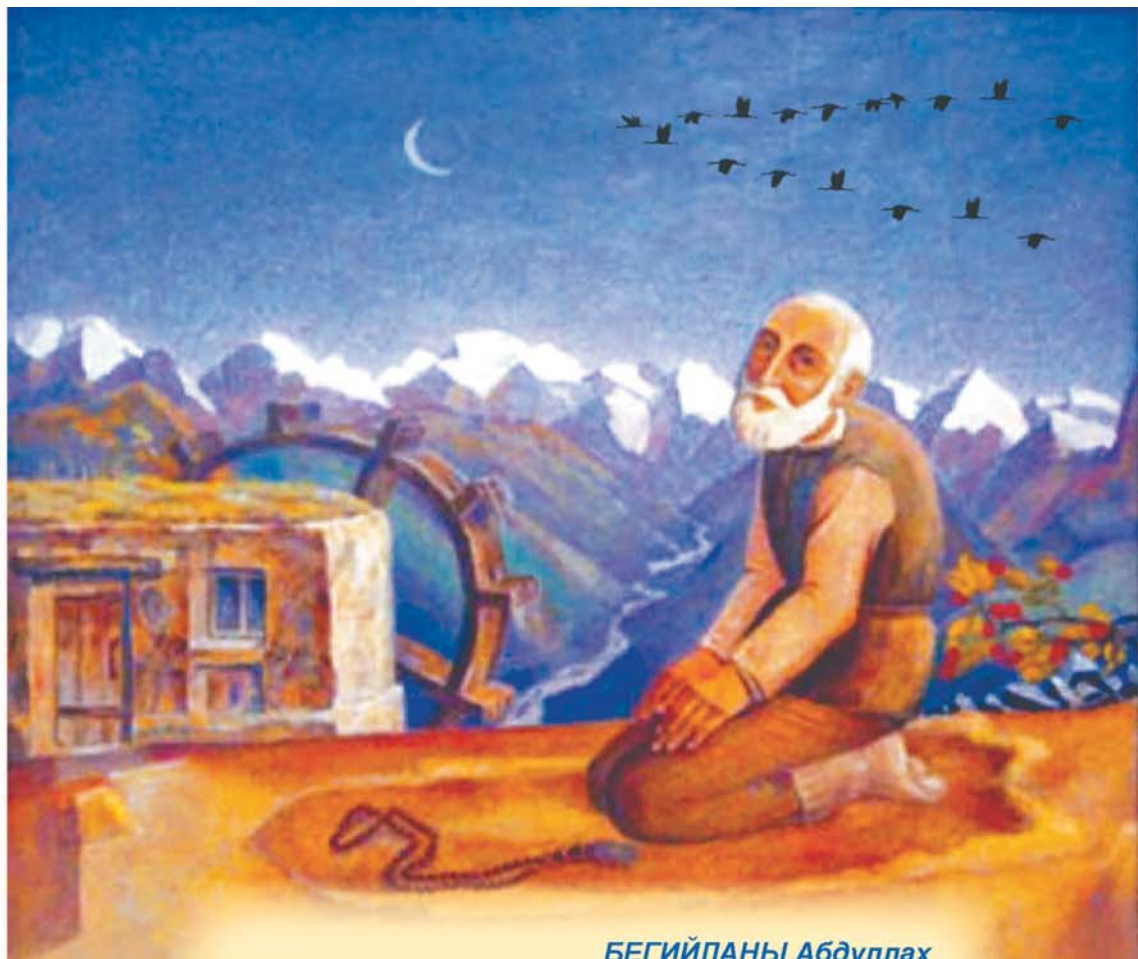
Сдано в набор 07.10.2020 г.
Подписано в печать 05.11.2020 г.
Выход в свет 25.11.2020 г.
Формат 60x90 ¹/₈
Бумага мелованная
Гарнитура литературная
Уч.-изд. л. 2,7
Тираж экз. 831
Заказ № 2430
Индекс П15895

Стоимость одного номера
по подписке через ФГУП
«Почта Россия» – 15,19 руб.;
за 6 месяцев – 91,14 руб.
Адрес редакции: 360017,
г. Нальчик, пр. Ленина, 5.
Тел.: 42-37-27; 42-14-19.
aripa.sabanchieva@mail.ru

Адрес издателя: 360017
г. Нальчик, пр. Ленина, 5.
ГКУ «КБР–Медиа».
Дом печати.

Отпечатано в ООО «Издатель-
ство «Южный регион», 357600,
Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5а

Отпечатано в полном
соответствии с качеством
предоставленного электронного
оригинал-макета.

БЕГИЙПАНЫ Абдуллах

ЗАМАН

Зурнукла учуп баргъан заман...
Бизни алып барасыз къайры?..
...барасыз къайры?.. Къайры?
Кёкню жыргъан жыя зурнукланы
тауушлары тюше-тюше
баргъанча тумандан,
тюше-тюше барабыз замандан...

Учуп баргъан заман...
Элтип бараса къайры?
...бараса къайры?.. Къайры?
Зурнук ашыкъдыргъан жазгъамы?
Жылыугъамы?..
Палахдан кенгеми?..
Узакъгъамы?..
Жиляугъамы?..
Тузакъгъамы?..
Къайгъым, сорууларым да –
бош бары:
Билдирмейди тамам...
Зурнукланы да юзюлген тауушлары...
Туман...
Тамгъан
заман...